

Yearbook ***2015***

**Uitgave van de Belgische Luitacademie
Publication de l'Académie belge du Luth**

Sommaire/Inhoud

Préface

C. Ballman

Voorwoord

Greet Schamp

p. 4

Interview : Philippe Malfeyt

Ariane Renel

p. 5

Antwerpse luitbouwers (2):

Hans Walschaert

(*vóór 1560-† tussen 1643 en 1653).

Godelieve Spiessens

p. 12

XXXXXX

Christine Ballman

p. 16

Préface

Christine Ballman

Xxxxx

Bonne lecture à tous!

Voorwoord

Greet Schamp

Xxx **Veel leesplezier !**

Interview

Philippe Malfeyt

Une photo ?

Xxx Question

Réponse xxx

Antwerpse luitbouwers (2): Hans Walschaert (*vóór 1560-† tussen 1643 en 1653).

Godelieve Spiessens

Hij werd afwisselend luit- of cistemaker ('chitermakere', 'luitmaecker', 'luytmaecker', enz.) genoemd maar ook wel speelman en 'speelluyden instrumentmaker', zodat men zich kan afvragen of hij nog andere instrumenten vervaardigde. De familienaam werd ook Walsschaert(s) en Walscharts gespeld en men treft nog enkele homoniemen aan, o.a. een viskoopman en een wijntavernier ca. 1600. Misschien ging het hier om zijn gelijknamige zoon (zie infra).

In 1584 verkochten cistemaker Hans Walschaert en echtgenote Digne Gieles Cornelisdr een derde paart van een huis tegenover het koor van de Sint-Joriskerk.^o Zoals elke weerbare Antwerpenaar, werd ook Walschaert ingelijfd bij de Burgerwacht en vóór 1585 woonde hij in de tweede wijk onder het vaandel van Kapitein Waerbeke.^o In 1596 kocht het echtpaar Walschaert het huis *De Drye Patrysen*, eertijds *De Wapen van Schotland*, op de Katelijnevest.^o In 1598 woonde het paar in datzelfde huis en op 18 juli stond Wakschaert borg voor Hans Vermeulen tegenover Jan Peeters. Hij werd toen 'instrumentmaker' genoemd.^o **Hans Vermeulen** was mogelijk te identificeren als de gelijknamige theorbist aan het Hof van Brussel, maar de naamcombinatie is wel erg courant.^o In 1607 kocht Walschaert het huis *De Leeuwenberch* in de Sint-Jacobsstraat en in 1608 protesteerde hij tegen de openbare verkoop van een rente van 8 gld. op dat huis. In 1609 verkocht hij op hetzelfde huis een rente van 37½ gld. aan

▣ SAA, **Schepenregister** 379 (*Corput & Berlicom I, 1584*), f° 317r°-v° (akte van 4 januari 1584).

▣2. SAA, **Gilden & ambachten** 4828 (*Borgerlijke Wacht. Wijken 1.1582-1659*), los stuk *Lyste van de geënroleerde personen bequaem totte wacht ende om wapenen te voeren in tyde van noode in den tweeden wyck onder het quartier van den capiteyn Jan Waerbeke* (s.a.), f° [4r°].

▣ SAA, **Schepenregister** 421 (*Moy & Neesen II, 1596*), f° 214v°-215v° (akte van 12 september 1596).

▣ SAA, **Vierschaar** 1409 (*Borgtochtboek 1598-1601*), f° 45v°.

▣5. Zie over hem G. SPIESSENS, 'Jan Vermeulen, een theorbist aan het Hof van Brussel (*vóór 1565-†1633)', in: *Geluit-Luthinerie, Yearbook 2013*, p. 10-15.

Jacques Snel en werd hij 'chitermakere' genoemd. In 1611 verklaarde hij dat huis gekocht te hebben in naam van zijn dochter Mayken en haar echtgenoot Michiel Hendricx, grofsmid, en in dit document wordt hij dan weer 'luijtmæcker' genoemd.° **Jacques Snel** was vermoedelijk de gelijknamige herbergier die in de Sint-Jorispootstraat de muziekherberg *Musica* hield, waar muziekinstrumenten ter beschikking van de bezoekers lagen en schilders en muzikanten zich kwamen vermaken.°

In 1617 was 'luytmaker' Walschaert weduwnaar van Dinghenken Gillis en op 7 september sloot hij een huwelijkscontract af met Sara van Schelle.° Op 10 mei 1619 getuigde hij samen met de 70-jarige goudsmid Rafael van den Wimpele dat goudsmid Jonas Cools zijn stiel in Antwerpen geleerd had en naar het buitenland vertrokken was. In dit document wordt Walschaert ook weer 'luytmæcker' genoemd.° Ook in 1619 hadden hij en luitbouwer **Lenaert Erfpens** het luitmakersgereedschap en de onverkochte luiten e.a. instrumenten in de winkel van luitmaker **Jacques (II) Hofmans** geschat in opdracht van de voogden van diens minderjarige kinderen. De totale waarde werd op 68 gld. 18 st. geschat en het loon en drinkgeld van de schatters bedroeg 2 gld. 12 st.° Nog in 1619 staat Walschaert als debiteur aan het sterfhuis van Michiel Daep vermeld.° Op 26 april 1623 kochten Walschaert en Sara van Schelle een erfrente van 12½ gld. op het huis *Sinte-Christoffel* in de Korte Klarenstraat en op 6 oktober 1639 kochten ze daarvan het kapitaal uit.° Op 15 oktober 1625 woonde Walschaert op de

▣ SAA, **Schepenregister** 469 (*Moy & Neesen II, 1607*) (akte van 8 mei 1607); 470 (*Kieffelt & Boge I, 1608*), f° 97v° (akte van 17 november 1608); 476 (*Kieffelt & Boge I, 1609*), f° 261v° (akte van 30 december 1609); 491 (*Kieffelt & Uwens II, 1611*), f° 52v° (akte van 30 juli 1611).

▣7. In diens sterfhuis (1623) bevonden zich een aantal klavecimbels, nota bene in de keuken! Zie J. VANDEN BRANDEN, *Antwerpse Schildersschool*, Antwerpen, 1883, II, p. 257; J. DENUCÉ, *De Antwerpsche 'Konstkamers'. Inventarissen van kunstverzamelingen te Antwerpen in de 16e en 17e eeuwen (Bronnen voor de geschiedenis van de Vlaamsche kunst, 2)* Antwerpen, 1932, p. 35-39.

▣ SAA, **Notariaat** 471 (*M. Van Cauwenberghe, 1617*), f°149v°-150v°.

▣ SAA, **Schepenregister** 535 (1619/I), f° 364r°.

▣10. SAA, **Weesmeesterskamer** 485 (*juli 1621*), f° 738r°: Staat van goederen van †Elisabeth Lahoust (26 juli 1621). Zie G. SPIESSENS, 'De familie Hofmans. Een Antwerpse dynastie van luit- en vioolbouwers in de 16de-18de eeuw', in: *Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis*, Brussel, dl. 80 (2009), Brussel, 2011, p. 201-237.

▣11. E. DUVERGER, *Antwerpse kunstinventarissen, 2 (1618-1626)*, Brussel, 1987, p. 103 (**Weesmeesterskamer** 473).

▣ SAA, **Schepenregister** 655 (*IV, 1639*), f° 98r° (akte van 6 oktober 1639).

Sint-Antoniusvest en lag hij ziek te bed. Hij maakte toen een testament, waarin hij al het gereedschap voor zijn beroep en ook al zijn onvoltooid werk naliet aan zijn inwonende kleinzoon **Hansken Henricx**, zoon van Michiel en van Marie Walschaerts: 'alle ende yegelycke de gereetschappe van zyn testateurs ampt met oick allen het ongemaect ende onvolmaect werck, d'welck nae zyn doodt in zynen sterffhuuse bevonden sal worden'. In dit document wordt Walschaert 'speelman en speelluyden instrumentmaker' genoemd.° Blijkbaar herstelde Walschaert van zijn ziekte want op 24 november 1633 kochten hij en zijn vrouw Sara van Schelle een rente van 31 gld. 5 st. op het huis '*t Hof van Spaengien*'.° In 1635 verkocht hij voor 27 gld. een basviool aan de Gilde van O.-L.-Vrouw-Lof in de kathedraal: 'Item aen Hans Walsschart voor eenen basviool betaelt ... 27-'.° Men mag veronderstellen dat hij die basviool zelf gebouwd had en dus ook violen maakte wat toen immers deel uitmaakte van het beroep van luitbouwer. Hij werd trouwens ook 'speellieden-instrumentmaker' genoemd.

Op 18 april 1636 trad hij als voogd op voor zijn kleinkinderen Maria, Catharina en de 'uitlandige' Hans Henricx i.v.m. de kwijschelding van een rente op het huis *De Leeuwenberch*.° Om achteraf verwarring te voorkomen deed zijn echtgenote Sara van Schelle -haar man werd toen speelluyden-instrumentmaker genoemd- einde september 1636 een akte opmaken over de schulden van haar man, nl. 300 gld. als moederlijk erfdeel en 300 gld. mondkosten voor zijn dochter Marie en haar kinderen, en bovendien twee legaten van 50 gld., die afkomstig waren van zijn eerste vrouw, Digne Gillis, het eerste voor zijn kleinzoon Hans Henricx en het tweede voor zijn kleindochter Marie, dochter van Hans Walschaert jr. Op 15 november 1636 maakte Van Schelle een persoonlijk testament en daarin werd haar man dan weer cistemaker genoemd.° Op 5 mei 1638 kochten Walschaert en Van Schelle een erfrente van 62½ gld. op het huis *Sint-Jacop* in de Gasthuisbeemden aan de vaart.° Op 12 juli 1639 kochten ze een erfrente van 62½ gld. op het huis *De Fortuyn*e op de Katelijnevest en in dit document werd hij nogmaals 'luytmaecker'

☞ SAA, **Notariaat** 3379 (*H. van Cantelbeck, 1625*), op datum. Vgl. E. DUVERGER, *Antwerpse kunstinventarissen*, 2, nr. 543.

☞ SAA, **Schepenregister** 619 (*IV, 1633*), f° 188v°-189v° (akte van 24 november 1633).

☞ 15. KAA, **Gilde van O.-L.-Vrouw-Lof, Rekening** 3 (*1602-1689*), 15 maart 1635-15 maart 1636, op datum.

☞ SAA, **Schepenregister** 639 (*VI, 1636*), f° 72r°-v° (akte van 18 april 1636).

☞ SAA, **Notariaat** 3390 (*H. van Cantelbeck, 1636*), 25 of 26 september en 15 november 1636.

☞ SAA, **Schepenregister** 647 (*II, 1638*), f° 150v°-151r° (akte van 5 mei 1638).

genoemd.° Op 1 juli 1643 legde het echtpaar Walschaert een verklaring af over een erfrente van 9 gld. op het huis *De Logie* op de Sint-Katelijnevest dat op 18 juli 1628 gekocht was.° Sara van Schelle overleed op 31 augustus 1653 ten huize van Anthonie vanden Steene en was toen weduwe van Hans Walschaerts.° Deze laatste moet dus overleden zijn tussen 1 juli 1643 en 31 augustus 1653. **Anthonie vanden Steene** was misschien een zoon van de gelijknamige stadsspeelman.

▮ SAA, **Schepenregister** 657 (VI, 1639), f° 224r°-v° (akte van 12 juli 1639).

▮ SAA, **Schepenregister** 680 (V, 1643), f° 119v° (akte van 1 juli 1643).

▮ SAA, **Notariaat** 2453 (*G. Le Rousseau 1652-1654*), f° 598r° (staat van goederen) met verwijzing naar haar testament van 26 juni 1653 voor notaris Jan vanden Eynde. Vgl. E. DUVERGER, *Antwerpse kunstinventarissen, 6 (1649-1653)*, Brussel, 1992, p. 432, 454-455.

Article Christine

De Belgische Luitacademie / Académie belge du Luth,

17 Av. Dr. Decroly, 1180 Bruxelles-Brussel

E-mail : contact@lute-academy.be

Internet site : www.lute-academy.be

Compte bancaire / Bankrekening :

IBAN BE53 3101 2936 5653   Bic: BBRU BEBB

Présidente-Voorzitter

Christine Ballman

Secretariat-Secretariaat

Greet Schamp

Comptabilité-Boekhoudng & Yearbook

Ariane Renel

*Les articles publiés n'engagent que la responsabilité de leurs auteurs.
De artikels verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.*